

ΩΡΙΓΕΝΕΙΟΣ ΑΠΗΧΗΣΙΣ ΠΑΡ' ΑΘΑΝΑΣΙΩ

Υ Π Ο

Κ. Ν. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ἡ κριτικὴ καὶ νηφαλία στάσις τοῦ μ. Ἀθανασίου πρὸ τοῦ Ὁριγένους καὶ τῆς διδασκαλίας του εἶναι γνωστὴ. Ὁ Η. G. Opitz ἐκδώσας ὑποδειγματικῶς πολλὰ ἔργα τοῦ πατρὸς τούτου ὑπέδειξε τὰς πηγὰς των, ὥστε βλέπομεν πόσον ἐνδελεχῶς εἶχε μελετήσῃ συγγράμματα παλαιότερων θεολόγων, καὶ μάλιστα τοῦ Ὁριγένους¹. Τοῦ κατωτέρω ὅμως ἀθανασιανοῦ χωρίου δὲν ὑπεδείχθη ἡ πηγὴ, ἡ ὁποία κατ' ἐμὲ ἀναμφιβόλως εἶναι ὁ μέγιστος ἐκκλησιαστικὸς συγγραφεὺς τοῦ τρίτου αἰῶνος. Εἶναι δ' ἀξιοσημείωτον ὅτι ὁ Ὁριγένης, ὁ ὁποῖος ἐνταῦθα διετηρήθη εἰς ἀρχαίαν λατινικὴν μετάφρασιν μόνον, καὶ ὁ μ. Ἀθανάσιος ἔχουν κοινούς τοὺς σκοπούς: τὴν ἀπόκρουσιν τῶν αἵρετικῶν Μαρκίωνος, Βασιλείδου, Οὐαλεντίνου ὁ πρῶτος· τὴν ἀπόκρουσιν τῶν αἵρετικῶν ἀρειανῶν ὁ δεύτερος.

Ὁριγένης

(Hom. in Lucam XXI)

Ἀθανάσιος

(De synodis 39,3)

Quomodo autem diabolus pro occasione temporum de scripturis loquitur, sic e contrario Paulus pro eorum utilitate, qui audiunt, non solum de scripturis, sed etiam de saecularibus libris assumit testimonium et ait: «Cretenses semper mendaces, malae bestiae, ventres pigri», et rursum de alio: «ipsius enim et genus sumus», nec non et de comico:

Ὁ δὲ αἵρετικὸς ἀνὴρ, κὰν τὰς ἀπὸ τῶν γραφῶν χρῆσται λέξεις, οὐδὲν ἤττον ὑποπτος ἂν καὶ τὸν νοῦν διεφθαρμένος ἀκούσεται παρὰ τοῦ πνεύματος «ἵνα τί σὺ ἐκδιηγῆ τὰ δικαιώματά μου καὶ ἀναλαμβάνεις τὴν διαθήκην μου διὰ στόματός σου»· οὕτως ὁ μὲν διάβολος καίτοι λαλῶν ἀπὸ τῶν γραφῶν πεφίμωται παρὰ τοῦ σωτῆρος· ὁ δὲ μακάριος Παῦλος κὰν ἐκ τῶν ἔξωθεν λαλῆ· «Κρῆτες αἰεὶ

1. Περὶ τῆς σχέσεως τοῦ μ. Ἀθανασίου πρὸς τὸν ὀριγενισμόν διαφωτιστικὰ εἶναι τὰ χωρία ἐκ τῶν ἔργων τοῦ πατρὸς τούτου, ἐνθα κρίνονται διδασκαλαὶ τοῦ Ὁριγένους, καὶ τὰ ὁποῖα συνήγαγεν ὁ P. Koetschau ἐν τῇ εἰσαγωγῇ τοῦ De Principiis, Origenes Werke (= G.C.S.) τ. 5, σ. XVI ἐξ. Βλ. καὶ Χρυσ. Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, Ἀλεξάνδρεια 1934, σ. 202 ἐξ. Μιχ. Κωνσταντινίδου, Ὁ μέγας Ἀθανάσιος καὶ ἡ ἐποχὴ αὐτοῦ, Ἀθήναι 1937, σ. 15. Β. Κ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, Ἀθήναι 1970³, σ. 206.

«corrumpunt mores bonos colloquia mala». Sed neque si diabolus de scripturis locutus fuerit, poterit me hac occasione decipere, neque si Paulus de gentilibus litteris aliquod exemplum sumpserit, a suo me eloquio deterrebit. Ideo enim assumit Paulus verba etiam de his, quae foris sunt, ut sanctificet ea².

ψεῦσται», καὶ «τοῦ γὰρ καὶ γένος ἐσμὲν» καὶ «φθειρουσιν ἡθῆ χρηστὰ ὁμιλῖαι κακαί», ἀλλ' ὁμως ἅγιος ὢν ἔχει τὴν διάνοιαν εὐσεβῆ καὶ «τοῦ Χριστοῦ νοῦν ἔχων διδάσκαλός ἐστιν ἔθνῶν ἐν πίστει καὶ ἀληθείᾳ», καὶ ἂν λαλεῖ μετ' εὐσεβείας φθέγγεται³.

2. Origenes Werke, hrsg. von M. Rauer (=G.C.S.), τ. 9, σ. 188,10 ἐξ.

3. Athanasius Werke, hrsg. von H. G. Opitz (=G.C.S.), τ. 2, σ. 265,14 ἐξ.